

Zespół etnografów przy Okręgowym Muzeum Górnośląskim w Bytomiu podjął z końcem 1959 roku badania nad ludowymi zwyczajami dorocznymi i rodzinnymi w województwie katowickim. Badania pod kierunkiem mgr Barbary Bazielichówny przeprowadzane są w powiatach: Cieszyn, Bielsko-Biała, Pszczyna, Gliwice, Tarnowskie Góry, Częstochowa i Kołbuski oraz w Będzinie. Celem badań jest zebranie możliwie pełnego materiału dokumentacyjnego, który posłuży do zbiorowego opracowania śląskich zwyczajów ludowych. Jednocześnie podjęto akcję badań ankietowych, którymi objęto nauczycieli szkół wiejskich województwa katowickiego. Wspólnie z Wydziałem Kultury WRN w Katowicach, Muzeum Górnośląskie ogłosiło konkurs dotyczący ludowych zwyczajów dorocznych i rodzinnych. Polega on na dostarczaniu do Muzeum rekwizytów oraz strojów ludowych, opisów, ilustracji, pieśni obrzędowych. Celem konkursu jest zebranie autentycznych materiałów,

które z jednej strony zasilą zbiory etnograficzne Muzeum, z drugiej posłużą do wyżej wymienionego opracowania naukowego.

*

Na terenie powiatów Kołbuski i Częstochowa prowadzono we wrześniu 1959 r. badania penetracyjne w zakresie kultury ludowej. Zorganizowało je Muzeum Regionalne w Częstochowie w ramach praktyk wakacyjnych dla studentów. Kierownictwo naukowe badań powierzono mgr Eugeniuszowi Jaworskiemu z Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu. W ciągu 14 dni ekipa spenetrowała 25 wsi. Celem badań było ogólne poznanie i przeprowadzenie dokumentacji obecnego stanu tradycyjnej kultury ludowej regionu. Zebrane materiały stanowią punkt wyjścia do przyszłych systematycznych badań. Jednocześnie zgromadzono 160 eksponatów dla Muzeum z zakresu kowalstwa, rolnictwa, stroju i meblarstwa ludowego.

K R O N I K A

Działalność muzeów

W Kubalonce k/Wisły powstało muzeum rzeźby i malarstwa ludowego. Przeniesiono tam drewniany kościółek wiejski, w którym umieszczone zostały rzeźby i obrazy malowane na szkło, pochodzące z przydrożnych kapliczek w okolicach Wisły.

*

PRN w Radomsku prowadzi prace przygotowawcze związane z zamierzoną organizacją Muzeum Regionalnego Ziemi Radomszczańskiej. Zaczątek zbiorów Muzeum stanowić będą eksponaty zebrane na wystawę powiatową, która odbyła się pod koniec ubiegłego roku.

*

Zbiory sztuki ludowej w Muzeum w Bochni wzbogacają się stale o nowe eksponaty nadsyłane z kraju, a także z zagranicy, na ręce dyrektora Muzeum prof. St. Fischera.

Wystawy

W Muzeum Śląskim we Wrocławiu odbył się w grudniu 1959 r. pokaz fajansów wrocławskich. Obejmował on zarówno tradycyjną ceramikę ludową jak współczesne

prace plastyków zatrudnionych w fabryce włocławskiej.

*

W styczniu 1960 roku otwarto w „Sieni Gdańskiej” w Gdańsku wystawę współczesnej sztuki ludowej kaszubskiej i kociewskiej. Około 300 eksponatów reprezentowało osiągnięcia 40 twórców. Pokazano przede wszystkim hafty, ceramikę, plecionkarstwo i rzeźbę.

*

W grudniu 1959 i styczniu br. w Zielonej Górze otwarta była wystawa sztuki ludowej i prac amatorów z terenu województwa zielonogórskiego. Wśród eksponatów wyróżniały się hafty Apolonii Krawiec.

*

Z inicjatywy warszawskiej WRN zorganizowana została objazdowa wystawa współczesnych wycinanek kurpiowskich. W ciągu roku 1960 wystawa ta pokazana będzie we wszystkich większych miastach województwa warszawskiego. Doboru eksponatów na wystawę dokonały art. plast. J. Stankiewiczowa i etnograf mgr H. Olędzka.

*

W wojewódzkim Domu Kultury w Poznaniu odbyła się w styczniu br. wystawa propagująca zastosowanie sztuki ludowej w urządzeniu współczesnego wnętrza. Pokazano ludową ceramikę, hafty, rzeźbę i wyroby wikliniarskie. Autorami wystawy są Wiesława Cichowicz i art. plast. Zbigniew Kaja.

*

Wystawa sztuki ludowej Pogórzan Gorlickich otwarta była w Gorlicach w marcu br. Zgromadzono eksponaty zarówno zabytkowe jak wykonane współcześnie. Reprezentowane były wszystkie działy twórczości plastycznej Pogórzan. Zorganizowali wystawę: Prezydium PRN i Muzeum Regionalne PTTK w Gorlicach. Wydano katalog zawierający ogólny wstęp prof. dra R. Reinfussa, opis eksponatów oraz 9 ilustracji.

*

Wystawa malarstwa Nikifora, eksponowana na początku ubiegłego roku w Paryżu, pokazana była następnie w Amsterdamie, Brukseli i Liège. W Amsterdamie zorganizowana była ona w Stadelijk Museum, staraniem dyr. W. Sandberga, jednocześnie z odbywającą się tam w październiku wystawą współ-

czesnego malarstwa polskiego. Jako uzupełnienie pokazu prac Nikifora przygotowano niewielką wystawę malarstwa prymitywów innych krajów europejskich. W czasie wystawy w Belgii prasa tamtejsza, m. in. „La Gauche”, „Le Peuple”, „La Phare Dimanche”, „La Dernière Heure”, zamieściła artykuły oceniające entuzjastycznie twórczość Nikifora.

*

Dwie wystawy współczesnej wycinanki polskiej przeznaczone do Kanady i do Indii przygotowano w roku 1959 z inicjatywy Zespołu do Spraw Plastyki Ministerstwa Kultury i Sztuki. Doboru ekspozycji dokonała art. plast. J. Stankiewiczowa. Układ plastyczny opracowali J. i W. Stankiewiczowie.

*

W marcu otwarta była w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie Wystawa Ludowej Sztuki Stosowanej Litewskiej SSR. Pokazano około 250 eksponatów wykonanych przez 50 twórców. Większość ich współpracuje z przedsiębiorstwem artystycznym „Daile”, odpowiednikiem polskiej CPLiA. Wystawa obejmowała rzeźbę figuralną, ceramikę, tkaninę oraz wyroby z metalu, bursztynu i alabastru.

Różne

Dn. 15.I.1960 r. zmarł w Grabowie 78-letni wycinankarz ludowy, Ignacy Dobrzyński. W pogrzebie słynnego twórcy ludowego wzięli udział przedstawiciele Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Muzeum w Lublinie, ZPAP, WRN w Lublinie oraz twórcy ludowi. Monograficzną pracę o wycinankach Dobrzyńskiego, pióra Henryka Zwolakiewicza, drukowaliśmy w „Polskiej Sztuce Ludowej” nr 2 z 1958 r.

*

Fundusze wydatkowane przez Ministerstwo Kultury i Sztuki na opiekę nad sztuką ludową wyniosły w 1959 r. ogółem 500 000 zł.; prze-

znaczono je na konkursy, wystawy i inne akcje organizowane przez poszczególne województwa. Ponadto Ministerstwo przyznało ogółem 220 nagród (razem 140 000 zł) dla twórców ludowych, biorących udział w 35 wystawach i konkursach. Z okazji wystaw i konkursów wydano kilka katalogów, zakupiono dla Muzeum Kultury i Sztuki Ludowej w Warszawie ok. 1 000 eksponatów na sumę 300 000 zł oraz przyznano artystom ludowym 126 stypendiów twórczych na łączną sumę 150 000 zł, z czego 60 000 zł przyznano na stypendia dla twórców ludowych współpracujących z CPLiA.

*

Z okazji polskich wystaw gospodarczych zorganizowanych w 1959 r. w Londynie i Paryżu, dwie ludowe wycinankarki demonstrowały swą sztukę na specjalnych pokazach. Czesława Konopka z Kurpiów — w Londynie i Janina Wawrykiewicz z Łowicza — w Paryżu.

*

W ramach wymiany naukowo-kulturalnej z zagranicą przebywał w Czechosłowacji we wrześniu 1959 r. prof. dr Roman Reinfuss. Z ramienia Ministerstwa Kultury i Sztuki wyjeżdżali do Czechosłowacji pracownicy nadzoru artystycznego CPLiA: art. plast. I. Podlasiecka i B. Kowalec.

*

Badania polskiej sztuki ludowej prowadziła na jesieni 1959 r. angielska etnografka i plastyczka Pearl Binder oraz 2 absolwentów paryskiej École Supérieure d'Enseignement Technique — Pierre Duplan i Jacques Bertoux. Przygotowują oni prace naukowe z zakresu polskiej rzeźby i wycinanki ludowej.

*

Na początku br. oddział PTTK w Sanoku zorganizował sklep z pamiątkami, w którym sprzedawane

są przede wszystkim wyroby ludowe. Kierownictwo sklepu utrzymuje bezpośredni kontakt z twórcami ludowymi.

*

W prasie polskiej przeznaczonej dla zagranicy pojawiły się w I kwartale br. poważne błędy merytoryczne w artykułach poświęconych polskiej sztuce ludowej. Wyda się to szczególnie szkodliwe wobec bardzo niewielkiej szansy wykrycia błędów przez czytelnika zagranicznego. W nrze 1 „Polski” z 1960 r. zamieszczono reportaż fotograficzny Marka Holzmana dotyczący wycinanek łowickich. Krótki komentarz poucza, iż reportaż ilustruje codzienną pracę rodziny Strycharskich. Na fotografiach pokazano, jak wycinarka pracuje siedząc pod płótem, na którym rozwieszono są malowniczo wycinanki. Takie ujęcie, jakkolwiek może interesujące ze względów fotograficznych, sugeruje, że wycinanki służą do ozdoby płótn, poza tym, jak wynika z komentarza, że znajdują wciąż w Łowiczu swych ludowych odbiorców. W rzeczywistości rodzina Strycharskich pracuje wyłącznie na zamówienia CPLiA czy Muzeum, nie zdobiąc wycinankami nawet wnętrza własnego domu. Faktu, że wycinanki w Łowiczu ani w żadnym innym regionie Polski nie służyły nigdy do ozdoby płótn, a wyłącznie wewnątrz mieszkalnych, nie trzeba chyba nawet przypominać.

„Siedem dni w Polsce” z dn. 7.II.1960 r. w obszernym artykule poświęconym nowootwartemu w Nowym Jorku magazynowi CPLiA informuje, iż wielkim powodzeniem cieszyły się dywany dwuosnowowe, kompozycje tkaczek z Podhala. Dalej dowiadujemy się, że owe podhalańskie tkaczki z Zakopanego, Nowego Targu i okolic tkają dywany o motywach zaczerpniętych z legend i życia miejscowego ludu. Tego rodzaju informacje dziwią tym bardziej, że fakt występowania dywanów dwuosnowowych jedynie w Polsce północnej, na Podlasiu, jest ogólnie znany.